

Електронний журнал «Ефективна економіка» включено до переліку наукових фахових видань України з питань економіки (Категорія «Б», Наказ Міністерства освіти і науки України № 975 від 11.07.2019). Спеціальності – 051, 071, 072, 073, 075, 076, 292.

Ефективна економіка. 2023. № 6.

DOI: <http://doi.org/10.32702/2307-2105.2023.6.25>

УДК:330.111.666:316.42](477)

I. В. Магійович,

к. е. н., доцент,

Львівський національний університет природокористування

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-1329-7355>

ОСНОВИ ТА ПРИЧИНИ НИЗЬКОГО СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ УКРАЇНИ ТА ШЛЯХИ ЇХ ВИРІШЕННЯ

I. Mahiiiovych,

PhD in Economics, Associate Professor,

Lviv National Environmental University

FOUNDATIONS AND CAUSES OF LOW SOCIO-ECONOMIC DEVELOPMENT OF UKRAINE AND WAYS TO SOLVE THEM

Досліджено та проаналізовано основні тенденції низького соціально-економічного розвитку України. Визначено основні проблеми в економічному розвитку України і те, чому ці проблеми існують. До них можна віднести економічну застійність та занепад, політичну нестабільність, поширену корупцію у вищих органах влади, високий рівень безробіття, низький рівень життя населення, значну трудову міграцію, анексію Криму російськими силами, військовий конфлікт на сході та півдні України. Дослідження вказують, що в основі цих причин є корупційне та неефективне державне управління в країні, а також геополітичний тиск та залежність від зовнішніх сил.

Джерелом інформації даної проблеми були публікації зарубіжних і вітчизняних науковців, політиків і практиків, а також результати особистих досліджень.

Суть економічної кризи полягає в тому, що багато членів суспільства, зокрема керівництво країни, не були психологічно готові до економічних змін.

Встановлено, що правова база для ринкових перетворень була слабкою: багато законів відірвані від реальності, нечіткі та часто суперечили один одному. У законотворчій діяльності народні обранці часто керувалися не економічною доцільністю, а власними амбіціями та інтересами, не звертаючи уваги на загальнодержавні потреби. Крім того, великий вплив на прийняття рішень в Україні мали завербовані агенти росії. Не менш важливим є те, що в органах влади України переважають особи, які є чужими національним звичаям та інтересам; їх цікавлять лише ресурси України та особисте збагачення. За допомогою цих представників здійснено останній антиукраїнський крок, це спрямування потужного єврейського фінансового капіталу на приватизацію державного політичного олімпу, що становить серйозну загрозу для безпеки держави.

Обґрунтовано та запропоновано пріоритетні шляхи виходу з даного становища та зміцнення економіки і безпеки України.

The main trends of low socio-economic development of Ukraine have been studied and analyzed. The main problems in the economic development of Ukraine and why these problems exist are identified. They include economic stagnation and decline, political instability, widespread corruption in higher authorities, high unemployment, low living standards of the population, significant labor migration, the annexation of Crimea by Russian forces, military conflict in the east and south of Ukraine. Studies indicate that these reasons are based on corrupt and inefficient public administration in the country, as well as geopolitical pressure and dependence on external forces. The source of information on this problem was the publications of foreign and domestic scientists, politicians and practitioners, as well as the results of personal research.

The essence of the economic crisis is that many members of society, in particular the country's leadership, were not psychologically ready for economic changes.

It was established that the legal framework for market transformations was weak: many laws are disconnected from reality, unclear and often contradict each other. In law-making activities, people's representatives were often guided not by economic expediency, but by their own ambitions and interests, without paying attention to the national needs. In addition, recruited agents of Russia had a great influence on decision-making in Ukraine. Equally important is the fact that the authorities of Ukraine are dominated by persons who are strangers to national customs and interests; they are only interested in Ukraine's resources and personal enrichment. With the help of these representatives, the last anti-Ukrainian step was taken, which is the direction of powerful Jewish financial capital to privatize the state political Olympus, which poses a serious threat to the security of the state.

The priority ways of getting out of this economic situation and strengthening the economy and security of Ukraine are substantiated and proposed.

Ключові слова: *органи влади, соціально-економічний розвиток, корупція, розвиток, населення, міграція, війна.*

Key words: *authorities, socio-economic development, corruption, development, population, migration, war.*

Постановка проблеми. Україна, оголосивши свою незалежність, виглядала обіцяючою з високим потенціалом народу, розвиненим промисловим, сільськогосподарським і інтелектуальним секторами, багатою культурою, освітою і наукою. Багато хто сподівався, що країна швидко стане однією з передових демократичних держав світу з процвітаючою нацією. Проте, на тридцять другому році так званої незалежності, ці очікування не збулися. Замість цього, країна опинилася в глибокій кризі та війні, зазнала розчарувань від незрілості та невміння нових державних еліт та співпраці їх з потенційним ворогом України.

Трансформація економіки України затягнена в часі, а останніми роками спостерігається економічна і політична криза. У цих умовах загострюються протиріччя в економічних відносинах та з'являються нові загрози для державної безпеки. Економічна безпека, як основа національної безпеки, стає надзвичайно актуальною. Ігнорування економічної безпеки привело до катастрофічних наслідків, таких як занепад галузей економіки, зменшення чисельності населення, банкрутство підприємств і підрив системи життєзабезпечення нації, що в результаті призводить до втрати суверенітету.

За даними Інституту демографії та соціальних досліджень [5] припустили, що станом на 1 січня 2023 року чисельність населення України становила 28-34 млн осіб.

У грудні 2022 року уповноважений Верховної ради з прав людини Дмитро Лубінець [15] повідомляв, що з початком повномасштабного вторгнення з України виїхало понад 14,5 мільйона українців. З них 11,7 млн в'їхало до країн Євросоюзу. 7,7 млн зареєстровані в Європі як отримувачі тимчасового захисту. В Україні зареєстровано 4,7 млн внутрішньо переміщених осіб.

Ще приблизно 30 років правління країною за теперішньою методикою і в Україні не залишиться взагалі українців.

Українське суспільство останнім часом стикається зі зростаючим драматизмом, що проявляється у заглибленому внутрішньому напруженні, появі нових протиріч, раніше невідомих проблем і невизначеностей, а також супроводжується страхами. Економічна стагнація та занепад, політична нестабільність, корупція у вищих органах влади, високе безробіття, низький соціально-економічний рівень життя населення, масова трудова міграція, анексія Криму росією, війна і реальні труднощі, з якими зіткнулися українці, викликають поширення страху, депресивний настрій у суспільстві, нетерпимість і агресію. Всі ці проблеми є наслідком корупційного та не ефективного державницького управління країною, а також спостерігається і геополітично-споживацький вплив управління в Україні.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблематика викликів та загроз, що з'явилися перед Україною на початку XXI століття, обговорюється в літературі, форумах міждержавного, дипломатичного та наукового рівнів. Розуміння її глибини і гостроти потребує усвідомлення теоретичних розробок, пов'язаних з функціонуванням цивілізацій, їх змінами та викликами.

Під забезпеченням економічного розвитку України в наукових працях слід розуміти цілеспрямовану діяльність державних і суспільних інститутів, а також громадян щодо виявлення та попередження загроз економічній безпеці особи, суспільства і держави та протидії цим загрозам як обов'язкову і неодмінну умову захисту національних економічних інтересів [14]. Також варто звернути увагу на публікації щодо геоeкономіки від Дергачова В. [9], а також на роботи Барановського О. [3] з питань фінансових криз. Оцінку викликів та загроз, що постають перед Україною, дає директор Національного інституту стратегічних досліджень академік Володимир Горбулін [8] та висловлює свою позицію щодо цих питань. Доцільно відзначити, що IV Міжнародна науково-практична конференція на тему "Сучасні виклики розвитку світової економіки" [19], що відбулася у Київському національному університеті імені Тараса Шевченка, внесла значний внесок у вивчення викликів і загроз, з якими стикається Україна.

Вчений З. Варналій [7] визначив та розкрив сутність міграційної безпеки як об'єкта дослідження економічної безпекології як ступінь захищеності національних інтересів у міграційній сфері, яка передбачає забезпечення відповідного рівня здійснення ефективного публічного управління.

Існуючі проблемні питання, пов'язані з причинами занепаду розвитку України та можливими шляхами їх подолання, досліджували ряд вітчизняних вчених, таких як: В.Г. Андрійчук [1], О.І. Барановський [2], О.В. Левчук [13], О.В. Тимошенко [20] та інші.

Незважаючи на значну кількість напрацювань, ці питання потребують подальших наукових досліджень у соціально-економічній та політичній сферах країни.

Постановка завдання. З огляду на зазначене, важливим завданням та метою статті є дослідження сутності та складових занепаду України та її безпеки, а також існуючих загроз Україні та шляхи виходу з цього.

Виклад основного матеріалу. Україна стикнулася з економічною кризою з декількох причин. По-перше, вона успадкувала від СРСР такі проблеми, як монополізм, екстенсивний розвиток і диспропорції, які потребують багато часу для подолання. Українська економіка була тісно пов'язана з загальносоюзним господарським комплексом і більшість її товарів експортувалась до інших республік. Розрив цих економічних зв'язків заподіяв серйозну шкоду виробництву. Крім цього, суб'єктивні чинники відіграли негативну роль. Багато членів суспільства, зокрема керівництво країни, не були психологічно готові до економічних змін. Реформи були проведені без належного наукового підґрунтя. Правова база для ринкових перетворень була слабкою: багато законів були відірвані від реальності, нечіткі та часто суперечили один одному. У законотворчій діяльності народні обранці часто керувалися не економічною доцільністю, а власними амбіціями та інтересами, не звертаючи уваги на загальнодержавні потреби. А також великий вплив був на прийняття того чи іншого рішення в Україні завербованими агентами росії. Політичне протистояння та небажання укладати компроміси були дестабілізуючими факторами. Неконтрольована приватизація за допомогою ваучерів дала можливість шахраям привласнювати те, що було створено руками й працею всього народу протягом десятиліть, і здобувати прибутки з приватизованих підприємств.

Українська нація, яка довгий час перебувала під іноземним поневоленням і чия культура була вагомо знищена, зазнає нових змін у своєму менталітеті через глобалізаційні інтеграційні процеси. Набувається здатність адаптуватися до чужих умов, формальне сприйняття суспільних ідеалів і норм, а також консервативність як засіб захисту та збереження власної етнічної ідентичності. Також виникає комплекс “меншовартості” [18].

Українців приголомшує підвищена увага до слів, що стоїть у контрасті з байдужістю до фактів, що означає спрямованість не на реальне життя, а на його

символи, знаки і позначення, де слова й образи набувають більшого значення, ніж факти. Ми більше виражаємо себе через слово, мрії і ілюзії, аніж через конкретні дії. Наприклад, українські виборці реагують на слова політиків гостріше, ніж на їхні реальні дії. Тому існує велика кількість нерозв'язаних проблем, ідеологічних розбіжностей, економічних негараздів і наслідків довготривалого маніпулювання українцями. Здається, що помилок, негараздів і страждань забагато, набагато більше, ніж очікувалося.

Український символічний світ виглядає недобре в даний час. Сучасні ЗМІ у вигляді єдиного марафону формують у громадян світогляд, що вигідний тільки владним структурам. Люди звикли до постійних криз, зростання цін, злочинності, пограбувань, рейдерства і т.д. Екстаз насилля органів влади над народом заволодів усіма мас-медіа. А це є потужною зброєю та впливом на свідомість людей, про що може свідчити Біблійний опис руйнування стін Єрихону під час облоги міста народом Ізраїлю: *“Тоді загукали люди і затрубили священники в труби. Як же люд почув, що трублять, тоді загукали всі страшеним криком, і мури міста впали руїною; народ же ринув у город, кожен звідти, де стояв; сим робом опановано місто”* [4]. Аналогічно, органи влади України “сурмлять” і навіюють українцям таку інформацію, яка вигідна тільки для існування заснованої ними корумпованої системи, паралельно опановуючи країною.

На жаль, ми відстаємо в розвитку новітніх медіа через нерозуміння важливості цієї проблеми. В період трансформації суспільства, національна культура була змушена поступитися під тиском субкультур або навіть антикультури правлячого класу, який бажав приватизувати державу і залучити національну культуру до морально-етичного компромісу заради виживання. Досі традиційні масові комунікаційні засоби в Україні переважно відчужені від українців. Ми знову відчуваємо себе “на чужій землі”. Не дивно, що в такій ситуації мас-медіа не сприяють формуванню українського символічного світу. Вони найчастіше займають нейтральну позицію або навіть деструктивну. Часом український символічний світ подається у карикатурному вигляді, називаючи Україну “дівчиною легкої поведінки” [12].

Десятиріччя випали з українського культуротворчого процесу. Україна втратила свою еліту, особливо в галузі кадрів, що не вперше у нашій історії. Навіть ті, хто народився у другій половині 70-х років ХХ століття, особливо на Сході, важко позбутися впливу комуністичної та соціалістичної ідеології на свідомість. Багато з них не відчують емоційного зворушення, слухаючи українські пісні та дивлячись на національні костюми. Багато хто вважає російську мову рідною, а їхня думка і позиція мають складне переплетіння. Зміна моральних орієнтирів населення також є небезпечною. У зусиллях адаптуватись до жорстоких реалій сучасного життя та вижити, деякі люди діляться своєю совістю і приймають компроміси, які недопустимі в нормальному суспільстві. Цей стан речей схильний до стагнації, коли деякі громадяни свідомо уникають політичного життя, дозволяючи іншим вирішувати їх майбутнє та долю країни.

Говорячи про вибори президента в 2019 році, за даними ЦВК, загалом до списків виборців на момент закінчення голосування було внесено 29 млн 646 тис. 458 осіб. При цьому на момент закінчення голосування кількість виборців, які отримали виборчі бюлетені, було 18 млн 403 тис. 85 осіб, а це 62,07%. 38% виборців байдуже відносяться до політичного життя країни [22]. Ще гірше становище із виборами до Верховної ради України (рис. 1).

Рис. 1. Політична активність виборців України.

Через 50% політично-несвідомих громадян України до ВРУ потрапили люди, які були ставлениками єврейських олігархічних груп або агентами ФСБ та з подвійним громадянством. Це є загрозою втрати суверенітету і незалежності України. Ми вибираємо москвитів та інших, які ненавидять Україну, українську мову. Даємо дорогу прибудам з подвійним громадянством. Вибираємо олігархів, які зробили українців бідними. Всіх, крім українців, тому що нам “вбили в голови”, що націоналізм і патріотизм – це злочин. Але виявляється, що на націоналізмі та патріотизмі саме зараз відбувається захист і звільнення країни.

Ні один український президент та уряд, на жаль, не сприяли справжньому моральному, національному очищенню країни, не були гарантами Конституції України, навпаки, спричинили зловтіху. Можна назвати багато статей Конституції України (ст. 5; 13; 14; 17; 28; 29; 34; 79; 102) [10], які порушили гарантії, підписуючи відповідні закони про завуальоване розкрадання національних багатств країни та порушення прав людини.

Додаткові чинники депресії в українському суспільстві включають невідповідність законодавства реальному життю і розчарування у політичній еліті. Тому, щоб зупинити це порочне коло, потрібен новий якісний контекст, що перш за все буде створений учасниками війни у країні після перемоги за допомогою інформаційного простору та національної свідомості і гуманітарної політики. Саме зараз з початку повномасштабної війни росії проти України, рівень самосвідомості як індивіда і як колективу, став більш свідомим і це є найважливішим аспектом. Основним позитивом в цьому є не лише соціально-економічний стимул, а загальнолюдська складова цих подій і її могутній моральний потенціал українців, який дав змогу зупинити російську орду в перші дні війни та отримати високу оцінку мужності від демократичних країн світу і спонукати ці країни на надання допомоги для захисту України.

Як і попередні, так і поточні лідери, перебуваючи при владі, все ще мають коріння, менталітет і свідомість, що відображають радянське минуле та іншонаціональні інтереси. Це є причиною їх політичної поведінки.

В. Винниченко [6] зазначав: «Паршиві шанолубці, національне сміття, паразити і злодії продають на всі боки: хто більше дасть. Нащадки прадідів поганих повторюють погані діла дідів–поганців, розшарпаний, зацькований народ знову безпомічний жде, якому панові його оддадуть...». Має рацію В. Маляренко [16], який стверджує, що нам “бракує відповідних якостей народу та його так званої еліти, які не мають державницьких підходів та національної гідності”.

Нинішній уряд не зміг організувати суспільний розвиток таким чином, щоб зменшити відтік трудових та інтелектуальних національних ресурсів, або принаймні зупинити його, що є вкрай загрозливо для безпеки держави. Залишається факт, що в органах влади України переважають особи, яким є чужі національні звичаї та інтереси, їх лише цікавлять ресурси України та особисте збагачення. І ці “представники” зробили останній антиукраїнський крок – націлили могутність єврейського фінансового капіталу на приватизацію державного політичного олімпу. Єврейські олігархи України зацікавлені в тому, щоб наші громадяни отримували менші зарплати та пенсії. Щоб вони виїжджали з України в інші країни й поголовно вимирали на своїй рідній землі. Це робиться для того, щоб у перспективі з’явився “Північний Ієрусалим” [21].

За іноземними джерелами масової інформації, багато українських олігархів володіють майном на суму понад мільярд або наближаються до мільярда доларів США, тоді як народ є найбільш бідним у Європі. Також за дослідженнями іноземних експертів, Україна має високий рівень корупції, що спричиняє опозиційні настрої в суспільстві, соціально-політичні конфлікти та підриває довіру до влади, негативно впливаючи на міжнародний імідж країни.

Економічне погіршення вплинуло на життєвий рівень українського народу. В результаті лібералізації цін, близько 64% населення опинилося у бідності, що є небаченим падінням добробуту в даний час. За короткий період був зруйнований середній клас, який складають кваліфіковані робітники та наймані працівники, які є соціальною опорою цивілізованого суспільства.

Безробіття значно збільшилося і почався масовий відтік робочої сили за кордон, особливо з західних областей України. Точна кількість емігрантів з України невідома, оскільки офіційна статистика не є достовірною.

Частина населення, особливо молоді, демонструє надмірні прагнення бути в Західній Європі, навіть якщо це означає відмову від деяких національних цінностей та жертву заради успіху. Відомий художник Іван Марчук песимістично оцінює ситуацію в сучасній Україні і пояснює свій песимізм дуже просто: “Чому нині всі освічені, талановиті люди, щоб закріпитися у цьому світі, мають покинути цю територію? Бо тут не бачать жодного просвіту. Наші керманічі весь час повторюють: будуємо Україну, а насправді вибудовують якусь псевдодержаву з її попсовістю. Одне слово, це могильник людей талановитих і могильник усього прогресивного та неординарного” [17].

Люди відчують, що все, що відбувається, є демонстративним, штучним і нещирим. Вони відчують, що немає можливості протистояти впливу зверху. З кожним днем зникає надія на справедливість і віра в поліпшення життя. Одні і ті ж закони діють по різному в залежності від статусу людини. І все це є наслідком недотримання основного закону України його гарантами.

Ліна Костенко [11] застерігає: “Ми можемо втратити Україну”. Ми вже фактично її втрачаємо. Ми нездатні протистояти, ми не знаємо, на кого й на що спертися у цьому суспільстві, воно хистке й захланне, інфіковане тліном мертвих ідеологій, поляризоване за принципом поколінь, сконфронтоване соціально й національно, навіть регіонально, а ми, що зробили ми? Ми, покоління у силі віку, ми, ніби ж уже громадяни вільної країни, ми, ублюдочні катастрофісти своїх особистих драм, сипонули урозтіч по світах, або сидимо тут, скніємо, чекаємо, поки нам усміхнеться доля”. Слова поетеси мають розпочати процес “протверезіння” для тих, хто відчуває спрагу за владою і багатством, чи це могутні правителі, чи бізнесмени, а також для збайдужливих, зомбованих та дезорієнтованих простих українців. Найважче для них зрозуміти, що національні інтереси переважають над незначними особистими розбіжностями.

Висновки з даного дослідження і перспективи подальших розвідок у даному напрямі. Отже, в Україні сьогодні існують два вороги – зовнішній – в особі росії і внутрішній – олігархічно-кланова корумпована системи у всіх гілках органів влади, що призвели до економічної, соціальної, політичної криз та війни.

Україна є сильною й амбітною державою і прийшов час показати світу, що ми є країною-лідером. Щоб зайняти достойне місце у глобалізованому світі, українцям потрібно сміливо приймати нововведення, адаптуючи їх до української ментальності. Шлях до цивілізованого світу пролягає через відновлення інтелектуальних цінностей сучасності. Європа може найбільше допомогти нам у цьому, оскільки вона прагне мати сучасну комунікативну державу на своїх кордонах, а не феодальну країну, що контролюється мафією. Тільки така держава матиме перспективу. А для цього потрібно зробити наступне:

1. Вступити Україні в НАТО.

2. Провести перепис населення України з встановленням громадянства людей. Прийняти новий Закон про громадянство. Введення в основний Закон України поняття Громадяни, Жителі та Біженці (осіб без громадянства) України. Без будь-яких винятків ідентифікатором нації має бути мова у всіх сферах суспільного та громадянського життя та діяльності.

3. Громадяни України повинні мати у реальності виключне право на володіння, користування і розпорядження національним багатством. Необхідний механізм, який би давав можливість кожному громадянину України в обов'язковому порядку мати і накопичувати протягом свого життя відповідну частку прибутку від кожного гектара орендованої землі; кожного м³ добутого газу та нафти; кожної тонни вугілля та інших природних ресурсів.

4. Щорічно домагатись обґрунтованого розрахунку споживчого кошика, а на його основі прожиткового мінімуму; збільшення пенсії та зарплати; встановити мінімальну зарплату в основу єдиної тарифної сітки, за якою нараховують зарплату всім бюджетникам.

5. Перейти до створення двох-палатного парламенту, де до нижньої палати будуть обиратись тільки представники з ОТГ.

6. Максимальне інвестування одержуваних за кордоном кредитних коштів у розвиток національної економіки. Не дати можливості перетворення аграрної економіки України у сировинний придаток до європейського продовольчого ринку та полігон європейських відходів.

7. Заборона виведення капіталу за межі України, натомість примушення його працювати на користь економіки України.

8. Найшвидше піднесення рівня науки та створення наукової еліти. Розробити та запровадити систему заходів щодо державних гарантій стосовно забезпечення робочим місцем випускників навчальних закладів.

9. Розробити механізм відкликання бездіяльних та корумпованих депутатів. Розробка законодавчо визначеного механізму забезпечення виконання завдань, визначених у передвиборчій програмі кандидатом, який здобув перемогу у виборах, у тому числі притягненням депутата до конституційно-правової (кримінальної) відповідальності за невиконання своєї передвиборчої програми. Призначення процедури голосування виборців стосовно відкликання депутата за невиконання завдань, визначених у передвиборчій програмі.

Література

1. Андрійчук В.Г. 2013. Економічна безпека України: стан, критерії виміру та превентивні заходи її зміцнення. *Економіка, фінанси, право*. №6. С. 12-17.

2. Барановський О.І. 2015. Економічна безпека: підручник / за ред. О.Б. Жихор, О.І. Барановського. К.: УБС НБУ. 467 с.

3. Барановський О.І. 2009, Фінансові кризи: передумови, наслідки і шляхи запобігання. К.: Нац. торг. уні-т.

4. Біблія Онлайн. Книга Ісуса Навина, 6:20. Доступно: <https://www.bibleonline.ru/bible/ubio/jos-6/> [Дата звернення 25 Квітень 2023].

5. В Інституті демографії та соціальних досліджень припускають. Доступно: <https://www.ukrinform.ua/rubric-society/3692466-ciselnist-naselenna-ukraini-variuetsa-vid-28-do-34-miljoniv-demografi.html> [Дата звернення 6 Травень 2023].
6. Винниченко В. 1990, Щоденник. Київ. №9. с. 91-125.
7. Вчені-економісти проаналізували ризики й загрози економічній безпеці в умовах війни і перспективи періоду відбудови. Доступно: <https://nupp.edu.ua/news/vcheni-yekonomisti-proanalizuvali-riziki-y-zagrozi-yekonomichniy-bezpetsi.html> [Дата звернення 7 Травень 2023].
8. Горбулін В. 2009, Європейська безпека: можливий шлях послабити виклики та загрози. Дзеркало тижня України. 6 лист.
9. Дергачов В.А. 2002. Геоeкономіка. Київ: ВІРА – Р.
10. Конституція України. Доступно: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/> [Дата звернення 6 Травень 2023].
11. Костенко Л. 2022, Записки українського самашедшого. К.: А–БА–БА–ГА–ЛА–МА–ГА.
12. Кралюк П. 2005, Нація й інформація. Нездатність застосовувати новітні технології загрожує аутсайдерством. *День*. 19 лист. с. 8.
13. Левчук О.В. 2017. Економічна безпека України в контексті глобалізаційних викликів. *Вісник Мукачівського державного університету*. 2017. Вип. №8. С. 59-64.
14. Лекарь С. 2019. Правове регулювання економічної безпеки в Україні. Підприємництво, господарство і право. №12.
15. Лубінець Д. Скільки людей виїхали з України через війну? Доступно: <https://suspilne.media/386273-skilki-ukrainciv-aki-poihali-z-kraini-cerez-vijnu-planuut-povertatisa-dodomu-opituvanna/> [Дата звернення 5 Травень 2023].
16. Маляренко В. 2010. Чому ми такі бідні? Історія. Філософія. Релігієзнавство. №1-2. С. 5-9.
17. Марчук І. На цій території ніколи не проростав нормальний талант. Бо держава є його могильником. Доступно: <http://www.golos.com.ua/article/110788> [Дата звернення 26 Квітень 2023].

18. Стражний О.С. 2008, Український менталітет: Ілюзії. Міфи. Реальність. К.: Книга.
19. Сучасні виклики розвитку світової економіки: *Матеріали науково-практичної конференції*. Київський національний університет ім. Тараса Шевченка, Київ, Україна. 19-20 Листопад 2015.
20. Тимошенко О.В. 2015. Економічна безпека у системі науки про економіку: основні наукові школи. *Економічний простір*. №104. С. 5-19.
21. У Верховній Раді України євреїв більше, ніж в ізраїльському кнесеті. *Права людини в Україні*. Доступно: <https://khp.org/1081252641> [Дата звернення 6 Травень 2023].
22. Явка на виборах президента України становила 62,07% – ЦВК. Доступно: <https://interfax.com.ua/news/election/582863.html> [Дата звернення 6 Травень 2023].

References

1. Andriychuk, V.G. (2013), “ Economic security of Ukraine: state, measurement criteria and preventive measures to strengthen it ”, *Economy, finance, law*, vol. 6, pp. 12-17.
2. Baranovsky, O.I. (2015), *Ekonomichna bezpeka* [Economic security], UBS NBU, Kyiv, Ukraine.
3. Baranovsky, O.I. (2009), *Finansovi kryzy: peredumovy, naslidky i shliakhy zapobihannia* [Financial crises: prerequisites, consequences and ways of prevention], Nat. auction. Univ, Kyiv, Ukraine.
4. Bible Online (2023), “Book of Joshua, 6:20”, available at: <https://www.bibleonline.ru/bible/ubio/jos-6/> (Accessed April 25, 2023).
5. Ukrinform (2022), “ At the Institute of Demography and Social Research, it is assumed ”, available at: <https://www.ukrinform.ua/rubric-society/3692466-ciselnist-naselenna-ukraini-variuetza-vid-28-do-34-miljoniv-demografi.html> (Accessed May 6, 2023).
6. Vynnychenko, V. (1990), *Schodennyk* [Diary], Kyiv, Ukraine vol. 9, pp. 91-125.

7. National University «Yuri Kondratyuk Poltava Polytechnic» (2022), “ Economists have analyzed the risks and threats to economic security in wartime conditions and the prospects for the reconstruction period ”, available at: <https://nupp.edu.ua/news/vcheni-yekonomisti-proanalizuvali-riziki-y-zagrozi-yekonomichniy-bezpetsi.html> (Accessed May 7, 2023).
8. Gorbulin, V. (2009), “European security: a possible way to mitigate challenges and threats”, *Mirror of the week of Ukraine*, vol. November 6
9. Dergachev, V.A. (2002), *Heoekonomika [Goeconomics]*, VIRA – R, Kyiv, Ukraine.
10. Verkhovna Rada of Ukraine (1996), “The Constitution of Ukraine”, available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text> (Accessed May 6, 2023).
11. Kostenko, L. (2022), *Zapysky ukrains'koho samashedshoho [Notes of a Ukrainian self-made man]*, A–BA–BA–HA–LA–MA–HA, Kyiv, Ukraine.
12. Kralyuk, P. (2005), “ Nation and information. The inability to use the latest technologies threatens to be an outsider ”, *Day*, vol. November 19, p. 8.
13. Levchuk, O.V. (2017), “ Economic security of Ukraine in the context of globalization challenges ”, *Bulletin of the Mukachevo State University*, vol. 8, pp. 59–64.
14. Lekar, S. (2019), “Legal regulation of economic security in Ukraine”, *Entrepreneurship, economy and law*, vol. 12.
15. Lubinets, D. (2023), “How many people left Ukraine because of the war?”, available at: <https://suspilne.media/386273-skilki-ukrainciv-aki-poihali-z-kraini-cerez-vijnu-planuut-povertatisa-dodomu-opituvanna/> (Accessed 5 May 2023).
16. Malyarenko, V. (2010), “ Why are we so poor?”, *History. Philosophy. Religious studies*, vol. 1-2, pp. 5-9.
17. Marchuk, I. (2011), “No normal talent has ever sprouted on this territory. Because the state is his graveyard”, available at: <http://www.golos.com.ua/article/110788> (Accessed April 26, 2023).
18. Guard, O.S. (2008), *Ukrains'kyj mentalitet: Iliuzii. Mify. Real'nist' [Ukrainian mentality: Illusions. Myths. Reality]*, Book, Kyiv, Ukraine.

19. Kyiv National University named after Taras Shevchenko (2015), Suchasni vyklyky rozvytku svitovoi ekonomiky: Materialy naukovo-praktychnoi konferentsii [Modern challenges of the development of the world economy: Materials of the scientific and practical conference], Kyiv National University named after Taras Shevchenko, Kyiv, Ukraine, November 19-20,.

20. Tymoshenko, O.V. (2015), “ Economic security in the system of economic science: the main scientific schools ”, Economic space, vol. 104, pp. 5-19.

21. Human rights in Ukraine (2004), “ There are more Jews in the Verkhovna Rada of Ukraine than in the Israeli Knesset ”, available at: <https://khpg.org/1081252641> (Accessed 6 May 2023).

22. Interfax (2019), “ The turnout in the presidential elections of Ukraine was 62.07% - CEC ”, available at: <https://interfax.com.ua/news/election/582863.html> (Accessed May 6, 2023).

Стаття надійшла до редакції 05.06.2023 р.